pori
PORODIČNO ORIJENTISANE RANE INTERVENCIJE

Kroz poteškoće je lakše zajedno

ВОДИЧ ЗА ПРОФЕСИОНАЛЦЕ

ЗАЈЕДНО ДО СНАЖНИХ ПОРОДИЦА ДЕЦЕ СА РАЗВОЈНИМ СМЕТЊАМА

©UNICEF Srbija/2022/Pančić

©UNICEF Srbija/2021/Shubuckl

Породично оријентисана рана интервенција (ПОРИ) је:

- подршка коју пружају практичари ране интервенције (примарни пружаоци подршке) и други чланови мреже подршке,
- подршка која родитељима пружа време, енергију, знање и вештине,
- потребне да укључе своју децу у свакодневне могућности за учење,
- која промовише и унапређује самопоуздање и компетенције и детета и родитеља.

Dunst (2000; 2007a; 2017), Dunst i Espe-Sherwindt (2017)

„Породично оријентисани приступ дефинише се као филозофија или скуп пракси које уважавају централну улогу породице у подршци за дете и промовишу њене снаге и способности.

Trivette i Dunst (2005)

Шта је карактерише?

- Оријентација ка породици у процесу подршке — *насупрот интервенцији оријентисаној на дете*
- Интервенција у природним контекстима учења — *насупрот фрагментисаним терапијама у клиничком окружењу*
- Трансдисциплинарни тимски рад — *насупрот изолованим и паралелним активностима различитих професионалаца*
- Координација и интеграција услуга и ресурса — *насупрот фрагментисаним и паралелним услугама*

Ко је примарни пружалац подршке у породично оријентисаној раној интервенцији?

Примарни пружалац подршке је стручњак за децу и породице, члан тима за ране интервенције, који пружа непосредну подршку породицама са децом узраста до шест година која имају развојне ризике или сметње. Рад примарног пружаоца подршке подржава и усмерава висококвалификовани стручни тим за ране интервенције који је формиран при развојном саветовалишту дома здравља, а чине га стручњаци тог саветовалишта, предшколске установе и центра за социјални рад.

Примарни пружалац подршке се бира од стране тима за рану интервенцију као најпогоднији стручњака који ће преузети редован и директан, на неки начин привилегован, контакт са породицом укљученом у програм раних интервенција, у складу са потребама породице, могућностима, специфичним знањима и расположивошћу.

Примарни пружалац подршке је главни контакт са породицом у програму раних интервенција, главни канал комуникације са члановима тима и посредник у приступу свим услугама којима породица остварује права за дете и за себе у надлежним системима (здравства, образовања и социјалне заштите).

Примарни пружалац подршке са породицом пролази кроз различите компоненте породично оријентисане ране интервенције. Посредује у односу између породице и осталих чланова тима, као и у односу са осталим службама из система здравства, социјалне заштите и предшколског васпитања и образовања. Кроз тај процес сви чланови тима учествују у пружању подршке породици и детету.

Примарни пружалац је одговоран за спровођење плана интервенције у породици коју му је поверио тим за ране интервенције, уз сагласност породице, док остатак тима пружа подршку породици кроз трансдисциплинарни рад на нивоу тима, који омогућава да се обједине знања различитих стручњака и научних дисциплина битних за развој деце у раном узраста (од рођења до шесте године).

Како примарни пружалац подршке сарађује са тимом за ране интервенције?

Тим за ране интервенције састаје се најмање једном недељно како би разговарао о разним питањима која се тичу породица и деце укључене у програм примарних интервенција. На овим састанцима примарни пружалац добија савете и подршку чланова тима у вези са важним питањима за породице које су у домену његове одговорности. О овим саветима примарни пружалац дискутује са породицама приликом сваке кућне посете или посете у вртићу.

Којим знањима и вештинама располаже примарни пружалац услуга?

- Поседује сва потребна знања о развоју детета у раном детињству.
- Поседује способност да препозна развојне тешкоће у раном узрасту.
- Поседује знања и вештине потребне за функционалну процену и друге процене развоја деце раног узраста.
- Прати научна достигнућа у овој области.
- Примењује праксе које су научно проверене и доказане и помоћу њих са породицом заједно осмишљава најбоље стратегије подршке за појединo дете и његову породицу.
- Може да идентификује снаге породице и сваког њеног члана и помаже да се те снаге ангажују у подршци детету.
- Уважава породичне и културолошке специфичности и гради односе поверења.
- Обезбеђује да све битне информације о правима и могућностима у домену здравствене и социјалне заштите, раног образовања учини доступним за породицу.

Шта је најбоље окружење за пружање подршке породици и детету?

Када се сусретну са развојним тешкоћама свог детета или кашњењима у развоју, родитеље углавном очекују да ће у процесу раних интервенција њихово дете бити у центру пажње стручњака који са дететом директно ради, најчешће у некој установи, институцији, организацији, амбуланти или у другом посебно намењеном простору у који породица долази да би се срела са стручњаком. У породично оријентисаној раној интервенцији ситуација је нешто другачија. Професионалци који ће бити у контакту са породицом (а који се у породично оријентисаним раним интервенцијама називају примарни пружаоци подршке/услуге) фокусирају се на одрасле особе у дететовом животу, односно на родитеље, друге чланове породице и на друге одрасле са којима дете проводи већину времена током дана.

Деца уче из интеракција и различитих ситуација у свакодневном животу. Породични живот обилује могућностима да се детету, које због развојних сметњи функционише отежано у свакодневним рутинама и животним активностима, пруже различита искуства и могућности за учење као део његове свакодневице. Родитељи и дете имају безброј прилика за учење сваког дана и зато су родитељи најбољи учитељи свом детету. Квалитет искустава који

родитељи пружају своме детету значајно утиче на његов развој, без обзира на количину и квалитет играчака и материјала које дете има у породичном (или вртићком) окружењу и без обзира на друге образовне и терапијске услуге које се пружају детету и породици. Стога примарни пружалац подржава породицу у породичном дому (или у вртићу као најприроднијем вршњачком окружењу) у оквиру свакодневних и уобичајених породичних/вртићких рутина и активности.

„Пружање услуга у чијем је средишту породица … препознаје централну важност породице и живота појединаца. Оно се руководи информисаним изборима породица и фокусира се на снаге и способности породица."

Allen i Petr (1996)

Шта је контекстуализовано учење?

Учење у контексту или контекстуализирано учење односи се на учење које се дешава у свакодневним контекстима стварног живота и које пружа основу за стицање смисленог и културолошки релевантног функционалног понашања. Контекстуализовано учење је учење које се одвија на истом месту на ком се користи научено понашање.

(Dunst, 2010)

Примарни пружалац подршке информише породицу (по потреби и васпитаче) о свим важним аспектима развоја, доступним видовима подршке у заједници и шире, о свим доступним бенефицијама, у складу са правима и потребама детета и породице препознатим у системима социјалне заштите, здравства и образовања.

Трајање интервенције – породично оријентисан приступ

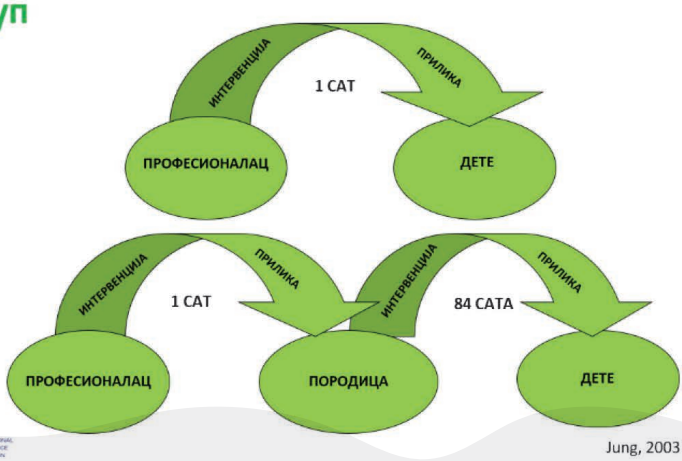

Jung, 2003

Такође, он пружа подршку у процесу учења и овладавања новим вештинама, стратегијама и техникама којима чланови породице, васпитачи у вртићу пружају подршку детету, као и други стручњаци и одрасли са којима дете проводи већину времена током дана, како би сви тренуци интеракције били усклађени и самим тим што успешнији и делотворнији и како би континуирано повећавали функционалност детета и породице у целини. Кроз овај вид подршке дете добија квалитетну интервенцију све време (24/7), а не само током прорећених контакта „један на један" са стручњаком у институционалном окружењу.

Ефекти учења у природном контексту

Утицаји окружења на развој човека вероватно ће бити максимални када се учешће деце у свакодневним активностима „одвија редовно током дужег периода" (стр. 620).

Bronfenbrenner (1995)

Када дете похађа предшколску установу, примарни пружалац подршке је неко из редова запослених (психолог, педагог, дефектолог, логопед или неко од посебно едукованих васпитача и медицинских сестара). Примарни пружалац сарађује са васпитачима који су у непосредном контакту са дететом укљученим у програм раних интервенција и родитељима, као и са родитељима све деце у групи/објекту који дете похађа.

Циљ је да се раном интервенцијом пре свега окружење прилагоди (како физичко тако и психосоцијално), да се обезбеди подршка што бољем функционисању детета и целе вршњачке заједнице, да се грађењем односа поверења, прихватања и подршке оствари добробит за сву децу и све породице којима су окружени дете са сметњама у развоју и његова породица.

Шта породица може да очекује од примарног пружаоца подршке?

Подршка се породици пружа у породичном окружењу – код куће, у вртићу или на другим местима у заједници која породица посећује, односно у којима дете борави одређено време током дана/недеље. Примарни пружалац подршке редовно посећује породицу за коју је преузео одговорност у име међусекторског, трансдисциплинарног тима за рану интервенцију.

Кућне/вртићке посете се одвијају динамиком која се дефинише планом подршке за дете и породицу. У почетку је динамика интензивнија (највероватније на недељној бази), док се касније усклађује са потребама (проређује се). Мења се са узрастом детета и појавом нових или другачијих потреба за подршком.

На почетку сваке посете примарни пружалац пита присутне чланове породице/васпитаче о чему желе да разговарају и на чему желе да се ради током посете. Посета је увек усмерена и на циљеве који су утврђени индивидуалним планом подршке породици, односно индивидуалним планом интервенције.

Примарни пружалац подршке:

- води опсежне разговоре са породицом/васпитачима о активностима, независности/самосталности и друштвеним односима детета – то су три кључне области у развоју детета,
- пажљиво слуша како би упознао породичне/вртићке рутине и чуо колико су чланови породице/васпитачи задовољни подршком коју добијају,
- разговара о могућностима примене стратегија које су прилагођене потребама детета и породице/вртићке заједнице,
- преноси информације и ресурсе који су корисни за дете и породицу,
- подржава целу породицу и постаје партнер породице и васпитача у постизању циљева одређених у процесу заједничког планирања (укључујући и периодичне ревизије индивидуалног плана интервенције).

„Рана интервенција породицама пружа осећај поверења и компетентности у погледу тренутног и будућег учења и развоја њиховог детета.

Родитељи добијају информације на начин који подржава њихове родитељске капацитете и олакшава учење деце, а не слаби њихово самопоуздање, породичну културу, религију или традицију."

Bruder (2000)

©UNICEF Srbija/2022/Pančić

ПОРОДИЦЕ СУ У СРЦУ РАНЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ.

Колико често породица има прилику да прима подршку примарног пружаоца?

О динамици и интензитету вињања и заједничког рада породица се договара са примарним пружаоцем подршке. Ова одлука најчешће зависи од више фактора, укључујући потребе детета и околности у којима се породица налази. Услуге и подршка прилагођавају се породичним потребама и могућностима, при чему се узимају у обзир заједнички дефинисани приоритети, а њихово тежиште је на породичним рутинама, снагама и потребној подршци за дете и породицу. Уобичајено је да примарни пружалац услуга у почетку долази у посету једном недељно, али то може бити и другачије, у складу са договором и планом подршке.

Белешке

unicef
za svako dete

Uz finansijsku podršku

Austrian Development Cooperation

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO SRBIJA

BEOGRADSKI PSIHOLOŠKI CENTAR

Кроз потешкоће је лакше заједно.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ, БОРАЧКА И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗА БРИГУ О ПОРОДИЦИ И ДЕМОГРАФИЈУ